

Després de la conquesta

Carmel Ferragud Domingo
El naixement d'una vila rural valenciana.
Cocentaina, 1245-1304
Ajuntament de Cocentaina - PUV, València,
2003
252 pàgs.

Si algú ens demanara que caracteritzàrem la societat que ens ha tocat de viure, amb quasi tota seguretat, un dels primers trets que en remarcaríem seria el progrés tecnològic, culminació «ineludible» —dirien alguns— del procés de desenvolupament inaugurat amb la industrialització, allò pel segle XVIII. I prou que és cert, almenys en part: vivim en un món captiu de les urpes de la totpoderosa informàtica, un món esclau de la imatge i del fet instantani en què, sense a penes dificultat, som capaços de conèixer immediatament allò que està passant a milers de quilòmetres i de comunicar-nos en l'acte amb gent dels llocs més remots. En definitiva, una societat en què es premia l'actualitat per damunt de qualsevol altra cosa i en la qual el passat, del més recent al més remot, a penes hi té cabuda. No pot estranyar doncs, que a molts els sobte que encara hi haja gent interessada en el coneixement del passat, d'allò que ja no és notícia, d'allò que ja no és actualitat. Si a més el retrocés en la línia del temps es dilata més de set-cents anys, la sorpresa és encara major, i no es té en compte que una societat és molt més que allò que premia: és també allò que margina, allò que amaga, allò que ha de ser rescatat de l'oblit. És per això que l'obra de Carmel Ferragud té una doble importància, ja que rescata aquell món medieval oblidat per molts i a més a més, dins d'aquest oblit, rescata també l'univers marginat dels llauradors.

Amb un estil atractiu per al lector en general i sense renunciar ni un bri al necessari rigor històric, l'autor ens acostava a la Cocentaina que desperta després de la conquesta cristiana, a la vida dels colons nous, al naixement i desenvolupament d'una nova comunitat. Per tal d'aconseguir-ho utilitza un tipus de documentació, els *Llibres de la Cort de Justícia*, la naturalesa de la qual ens permet endinsar-nos en la vida quotidiana dels contestans del segle XIII. Amb un llenguatge quasi oral, la documentació ens aproxima a la història diària de personatges anònims, silenciosos pel pas dels segles, l'esdevenir vital dels quals es fa indispensable per al coneixement global de

la societat agrària medieval. Així, combinant amb habilitat els resultats adquirits per la investigació històrica en la resta d'Europa amb les característiques pròpies del País Valencià, Carmel Ferragud aborda els pilars bàsics sobre els quals descansava la vida rural medieval.

L'autor ens endinsa en el coneixement de la necessària interrelació existent entre el medi — el paisatge — i les gentes que l'habiten, un joc que desembocarà en una mútua adaptació no sempre fàcil ni exempta d'esculls. El treball agrari, que centrarà gran part dels esforços de la majoria dels nousvinguts, continuament ingrat i egoista, serà un altre dels temes tractats. Més enllà del treball agrari, se'n mostren també els obstacles amb què es troben aquells artesans acabats d'arribar —drapers, ferrers, fusters...—, sense la tasca dels quals la vila no podria funcionar. Els uns i els altres, artesans i camperols, tindran el seu lloc obligat d'encontre al mercat, creador de desigualtats però tantes altres vegades necessari per a la subsistència, principalment el del crèdit, sempre a mig camí entre la prosperitat i la supervivència. La vida familiar, sorgida d'amors i d'odis, de solidaritats i de conflictes; la violència, eternament present en el món medieval; el joc, la prostitució, el sexe... tot un univers de transgressions, fins i tot de vegades consentides, conforma alguns dels altres temes sobre els quals Ferragud aporta un llampec de llum, sense oblidar el pes de la fiscalitat senyorial, sempre dolorosa als ulls dels llauradors, ni els continus contactes amb els vençuts, aquells musulmans amb els quals conviuran, i amb els quals establiran vincles d'amistat i companyonia tanmateix suficientment febles per trencar-se en moments d'amenaça, risc o temor, com va ocórrer després de la invasió granadina del 1304.

Josep Antoni Alabau

Raimon canta Espriu

«Desperta, és un nou dia, / la llum / del sol lleuant, vell guia / pels quiets camins del fum. / No deixis res / per caminar i mirar fins al ponent. / Car tot, en un moment, / et serà pres.» Heus ací el poema que inaugura les sublimes *Cançons de la roda del temps* —de «la més pura expressió lírica i d'un suau to elegíac», com bé manifestava Josep Maria Castellet en la introducció que signava al primer volum de les *Obres completes*, aparegut a Barcelona el 1968—, que en el conjunt de l'obra de Salvador Espriu conformen la segona secció del llibre *El caminant i el mur*, datat el 1951-1953. També poeta, de ben jove Raimon va ser lector minuciós d'Espriu. Poc a poc, i en la més punyent expressió de l'autoexigència, el cantant va anar esbossant les primeres degustacions d'algunes d'aquestes cançons, al costat de poemes esparsos extrets d'altres llibres: poemes, alguns, de l'Espriu del compromís civil, d'altres, pertanyents als desigs d'una penetració alta amb la natura; en una i altra sendera, «Inici de càntic en el temple», «Indesinenters», «I beg your pardon», «Pompeu Fabra», «He mirat aquesta terra» o «Petita cançó de la leva morta»... I ben cert que en el curs dels anys la primícia del tast ha anat prenent la forma gegantina d'un projecte ininterromput, íntim, sincer i ambiciós a tots els efectes: una fracció exquisida que s'incorpora sense reserves al conjunt sòlid d'una obra escrita —concebuda, activada i explicada, vull dir— plenament en majúscules. No tan lluny, ben mirat, d'aquella aventura espiritual a la qual es referia Castellet en el pròleg esmentat en al·lusió a les aspiracions humanes i literàries d'Espriu com a creador i com a persona.

La poesia de Raimon ja conté en determinades petges alguns nodriments de l'autor d'*El caminant i el mur*. Nodriments bàsicament humans, d'una salabor que madura i que es desplega en la persona de Raimon a cavall de dos rius confluents: el coneixement profund de l'obra, d'una banda, i l'admiració forta, acrescudada amb el gruix dels anys, de l'altra. I un solatge, també, que va fer-se present amb ànima i cos en el curs d'aquell sabors *Raimon canta Espriu* que el cantant va presentar a Barcelona el passat mes de maig: tot l'Espriu musicat en un únic recital en directe, amb les fiors musicals i escèniques més brillants d'un Raimon maduríssim en tot. I, per extensió, de l'Espriu íntens i portentós... Ens aquests poemes d'Espriu cantats per Raimon les veus d'un i d'altre fan el conjunt destriat i singular del cant. Avui, ara, tot el binomi té l'amplitud trement d'una veu en dues. O de dues veus en una.

Roger Costa-Pau